Reglementarea activităților casnice: avantaje și provocări practice

Autori: Claudia Sofianu, Partener, liderul departamentului Impozit pe venit și contribuții sociale, EY România

Dorina Marcu, Manager, Impozit pe venit și contribuții sociale, EY România

Într-o mișcare inspirată de succesul sistemelor de vouchere din Europa, Parlamentul României a adoptat Legea nr. 111/2022, prin care se reglementează activitatea prestatorului casnic în țară și care a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2024. Scopul acestei legi este de a aduce la lumină o zonă predominant nefiscalizată și de a combate munca „la negru”, oferind în același timp protecție socială și fiscală atât pentru prestatori, cât și pentru beneficiari.

Activitatea casnică, definită ca muncă necalificată desfășurată ocazional în gospodăria unei familii sau a unei persoane singure, include curățenie, spălarea/călcarea hainelor, prepararea hranei, îngrijirea unei persoane dependente și altele de acest fel. Prestatorii casnici nu vor primi bani direct de la beneficiari, ci tichete de activități casnice, care pot fi preschimbate ulterior în numerar. Impozitul și contribuția la pensii se aplică la jumătate din valoarea tichetului, iar agențiile de șomaj rețin aceste sume la preschimbare.

Mai mult, în situația în care prestatorul casnic nu este asigurat în sistemul de asigurări sociale de sănătate, acesta dobândește calitatea de asigurat, fără plata contribuției, și are dreptul la pachetul de servicii medicale de bază, de la data la care a solicitat preschimbarea a cel puțin 85 de tichete de activități casnice și își poate menține această

calitate dacă continuă să preschimbe în bani cel puțin 85 de tichete de activități casnice pe lună.

Pentru a beneficia de avantajele tichetelor pentru activități casnice în România, prestatorii trebuie să îndeplinească anumite criterii, inclusiv înregistrarea pe o platformă autorizată și respectarea legislației.

Care este procedura de accesare a tichetelor?

Este nevoie, în prealabil, de înscrierea în platforma ANOFM, atât a prestatorilor cât și a beneficiarilor, cu date specifice de identificare, a fiecăruia în parte. Acestea sunt necesare pentru ca beneficiarii să găsească persoanele care pot presta serviciile de care au nevoie și să poată achiziționa tichetele pe care le vor primi cei care prestează munca în sine. După achiziționarea tichetelor, acestea sunt valabile 12 luni și vor fi utilizate pentru „plata" serviciilor respective. Transformarea tichetelor în bani se va face pentru prestator atunci când acesta se prezintă la agenția teritorială, după realizarea serviciilor. Până atunci, tichetele se vor regăsi în portofoliul prestatorului și pot fi folosite în 12 luni de valabilitate.

Ca angajator, se pot oferi tichete casnice angajaților, pentru a oferi sprijin pentru nevoile zilnice cum ar fi menajul sau gătitul. În plus, aceste tichete sunt însoțite și de un avantaj fiscal: pentru tichetele casnice oferite de angajatori nu se plătesc asigurări sociale, aducând angajaților o valoare suplimentară. Deși oferirea de tichete casnice ar demonstra responsabilitate socială și poate fi folosită ca o metodă de a stimula satisfacția și loialitatea angajaților față de societate, în practică administrarea tichetelor poate fi complicată pentru angajatori.

Ce se întâmplă în alte țări?

Această abordare inovatoare a fost inspirată de modelele de succes din Italia, Franța și Belgia, unde voucherele au

facilitat plata serviciilor casnice și au adus numeroase avantaje:

1. Reducerea muncii la negru: Tichetele oferă o alternativă legală și transparentă pentru plata activităților casnice, contribuind la combaterea muncii nedeclarate.
2. Protecție socială: Persoanele care desfășoară activități casnice ocazionale primesc beneficii de asigurări sociale și de sănătate prin intermediul platformelor care emit tichete.
3. Simplificarea plăților: Beneficiarii pot achita serviciile direct cu tichetele, fără a manevra numerar sau a emite facturi.
4. Economisirea timpului: Tichetele elimină necesitatea de a căuta și negocia direct cu prestatorii, economisind timp și efort.
5. Stimularea economiei locale: Folosirea tichetelor sprijină prestatorii locali și economia la nivel de comunitate.

Provocările și oportunitățile de aplicare ale noii legi

Este cert că, cel puțin având în vedere datele care se observă în platforma ANOFM, după primele șase luni de la intrarea în vigoare a reglementărilor legislative privind tichetele casnice, utilizarea acestora este departe de potențialul pe care îl oferă. Este adevărat, platforma IT a devenit funcțională pe 23 aprilie a.c., deci avem doar două luni de la deschiderea efectivă a înscrierilor în sistem. Potrivit datelor comunicate de ANOFM (la solicitarea HotNews.ro), în prima săptămână s-au înregistrat pe platformă 480 de beneficiari casnici și 360 de prestatori casnici. Dacă ritmul înscrierilor s-a menținut, este probabil că la acest moment sunt înscrise câteva mii de persoane, ceea ce arată încurajator.

Considerăm însă că sunt necesari pași suplimentari în acest sens, cum ar fi:

1. Conștientizarea și adoptarea: Educația și conștientizarea atât a prestatorilor, cât și a beneficiarilor, sunt esențiale pentru a asigura implementarea corectă a sistemului de tichete.
2. Monitorizarea și conformitatea: Autoritățile trebuie să monitorizeze utilizarea tichetelor și să asigure conformitatea cu legea.
3. Adaptarea la schimbare: Atât prestatorii, cât și beneficiarii trebuie să se adapteze la noul sistem și să înțeleagă beneficiile și obligațiile implicate.
4. Platforma electronică: Recent, a fost lansată și platforma electronică pentru activitățile casnice, care simplifică gestionarea relațiilor de muncă în acest sector.

Sistemul de tichete casnice este, deocamdată, foarte puțin conștientizat, mulți prestatori și beneficiari nu sunt încă familiarizați cu acesta și nu îl folosesc în mod eficient. În prezent, în baza de date a ANOFM sunt înregistrați foarte puțini prestatori, dar și beneficiari. Pe de altă parte, procesul de transformare a tichetelor în bani poate fi complicat pentru unii prestatori, iar tichetele au o valoare nominală fixă, ceea ce poate fi o limitare pentru anumite activități ori servicii mai costisitoare.

Autoritățile pot lua mai multe măsuri pentru a educa populația și a stimula utilizarea tichetelor casnice prin organizarea de campanii de informare și educație, sesiuni de instruire pentru prestatorii și beneficiarii casnici, pentru a explica beneficiile tichetelor casnice, cum funcționează și cum pot fi utilizate. De asemenea, autoritățile pot lucra împreună cu mass-media și cu organizații non-guvernamentale pentru a promova informații relevante despre tichetele casnice.

În general, sistemul de tichete casnice are potențialul de a aduce beneficii semnificative, dar necesită educație și ajustări pentru a funcționa optim.

Legea nr. 111/2022 reprezintă un pas important în direcția unei piețe de muncă mai transparente și mai echitabile.

Prin această inițiativă, România se alătură altor țări europene în efortul de a profesionaliza sectorul serviciilor casnice și de a oferi lucrătorilor un mediu de muncă legitim și protejat. Platforma ANOFM se dorește a fi o modalitate eficientă de interacțiune între beneficiari și prestatorii de servicii casnice, iar tichetele valorice oferă beneficii suplimentare lucrătorilor casnici, cum ar fi asigurările de pensie și sănătate.

Pentru mai multe informații despre sistemul de vouchere și impactul său asupra sectorului european al serviciilor casnice este necesar ca potențialii beneficiari să contacteze autoritățile competente sau platformele autorizate de emitere a tichetelor ale ANOFM (Platforma electronică de evidență a activităților casnice – anofm.ro).